

บทบรรณาธิการ

ในระยะเวลาไม่กี่เดือนที่ผ่านมา การชุมนุมประท้วงของประชาชนที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางไม่เพียงแต่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสถานการณ์ทางการเมือง แต่ยังนำไปสู่การตั้งคำถามที่ทำลายต่อคุณค่าหลายอย่างที่สังคมไทยยึดถือกันว่าเป็นแก่นแท้ของความเป็นชาติ ความรู้หลายอย่างที่เคยถือกันว่าเป็นความจริงถูกวิพากษ์อย่างถอนรากถอนโคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ทางประวัติศาสตร์ซึ่งถือเป็นหนึ่งในรากฐานสำคัญที่รองรับคุณค่าหลักของสังคมไทยมาโดยตลอด

สำหรับผู้ที่ไม่ใช่นักประวัติศาสตร์ ภาวะที่เกิดขึ้นอาจถูกมองเป็นวิกฤตที่ต้องได้รับการแก้ไข แต่สำหรับคนในแวดวงประวัติศาสตร์เอง ภาวะดังกล่าวถือเป็นภาวะปกติ เนื่องจากการศึกษาประวัติศาสตร์ไม่ใช่การค้นหาความจริง แต่เป็นการค้นหาวิธีการตีความข้อเท็จจริง เพื่อสร้างคำอธิบายเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอดีตที่สมเหตุสมผล ประวัติศาสตร์ไม่ใช่เครื่องมือที่มีไว้สร้างความเป็นเอกภาพในประเทศด้วยการนำเสนอความจริงหนึ่งเดียวให้ผู้คนสมานทาน แต่คือการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์บนพื้นฐานของข้อเท็จจริง ซึ่งจะช่วยยกระดับวุฒิภาวะของผู้คนในสังคมให้สามารถอยู่ร่วมกัน ท่ามกลางความแตกต่างทางความคิด ความเชื่อ และจุดยืนทางการเมืองได้อย่างอารยะ

บทความทั้งหมดใน *วารสารประวัติศาสตร์ ธรรมศาสตร์* ฉบับนี้ คือ ความพยายามของนักประวัติศาสตร์ที่จะขยายพรมแดนความรู้เกี่ยวกับอดีต ด้วยการตีความจากข้อเท็จจริงอย่างละเอียดรัดกุม บทความวิจัยของณัฐพล ใจจริง เรื่อง *คณะราษฎรเยือนแดนชากรุงระ: การแสวงหาตัวแบบการ “สร้างชาติ” ภายหลังการปฏิวัติ 2475* มีเป้าหมายที่จะขยายพรมแดนความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่นในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยอาศัยหลักฐานจากหนังสือการเมืองเล่มเล็ก และบันทึกความทรงจำของสมาชิกคณะราษฎรที่เดินทางไปดูงานยังประเทศญี่ปุ่นในขณะนั้น งานศึกษาของณัฐพลแสดงให้เห็นถึงมูลเหตุและรูปแบบความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างสองประเทศในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นการเติมเต็มองค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ญี่ปุ่นให้มีความต่อเนื่องและรอบด้านมากยิ่งขึ้น

บทความวิจัยของนิภาพร รัชตพัฒนากุล เรื่อง *ชาวสยาม ทวายสวามีภักดี และกวางตุ้ง รัปป์ลิก: การเผชิญหน้าของราษฎรกับรัฐบาลเพื่อสิทธิที่ดินในเมืองกรุงเทพฯ* เป็นงานศึกษาประเภทประวัติศาสตร์ภูมิปัญญา โดยนิภาพรเลือกที่จะศึกษาแนวความคิดว่าด้วย “กรรมสิทธิ” ที่เริ่มก่อตัวขึ้นในประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 ผ่านเอกสารประเภทคดีความระหว่างคนในบังคับสยามและคนในบังคับต่างประเทศกับรัฐบาลไทย บทความของนิภาพรไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นวิธีการที่รัฐบาลสยามใช้ในการกีดกันความเป็นเจ้าของที่ดินในเขตเมืองของ

ราษฎรทั้งที่เป็นคนในบังคับต่างชาติและคนในบังคับสยาม แต่ยังคงแสดงให้เห็นความพยายามของรัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่จะกำหนดนิยามความหมายของ “กรรมสิทธิ์” ให้สอดคล้องกับผลประโยชน์ของตนมากที่สุด ในแง่นี้ บทความวิจัยของนิภาพรชี้ให้เห็นว่า ความคิด ความหมาย และอำนาจเป็นสิ่งที่สัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก

บทความวิจัยของปรัชญาภรณ์ ลครพล เรื่อง *กองทัพคณะราษฎร: การปรับปรุงกองทัพบกช่วงเปลี่ยนผ่านทางทางการเมือง (พ.ศ. 2475-2476)* เป็นงานศึกษาการปฏิรูปกองทัพไทยในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 แม้ประเด็นดังกล่าวจะเคยได้รับการศึกษาบ้างจากนักวิชาการรุ่นก่อน แต่จากการวิเคราะห์เอกสารชั้นต้นและหนังสืองานศพของบุคคลร่วมสมัยอย่างละเอียด ทำให้ปรัชญาภรณ์ได้ข้อสรุปใหม่ที่น่าสนใจว่าเป้าหมายสำคัญของการปฏิรูปกองทัพในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2475-2476 คือปรับเปลี่ยนกองทัพของรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ให้กลายเป็นกองทัพคณะราษฎร ซึ่งนับเป็นข้อเสนอที่ท้าทายต่อการศึกษาประวัติศาสตร์พัฒนาการของกองทัพไทยเป็นอย่างยิ่ง และน่าจะกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยน ถกเถียง และศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องต่อไปได้อีกมาก

บทความวิจัยของปัทวี แดงโกเมน เรื่อง *ปัจจัยความสำเร็จของธนาคารกรุงเทพ: พ.ศ. 2487-2523* เป็นงานศึกษาประเภทประวัติศาสตร์ธุรกิจที่มุ่งวิเคราะห์พัฒนาการของธนาคารกรุงเทพ ซึ่งเป็นธนาคารพาณิชย์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งทั้งต่อเศรษฐกิจไทยและเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค แม้ปัทวีจะไม่ปฏิเสธข้อสรุปของงานศึกษาที่ผ่านมาที่เสนอว่า การพึ่งพาอาศัยเครือข่ายทางการเมืองเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อความสำเร็จทางธุรกิจของธนาคารกรุงเทพ แต่ในบทความนี้ ปัทวีก็พยายามชี้ให้เห็นว่ายังมีปัจจัยอื่นอีกหลายประการที่มีส่วนสำคัญต่อการเจริญเติบโตทางธุรกิจของธนาคารกรุงเทพด้วย

สำหรับบทความวิชาการ บทความของณัฐนารี โพธิ์ศรีทอง เรื่อง *The Revival and Reconstruction of Women Warriors' Popular Representations in Thailand: Backgrounds, Motives and Strategies of the Post-absolutist Regime* มีวัตถุประสงค์ในการศึกษากระบวนการฟื้นฟูและประกอบสร้างวีรสตรีคนสำคัญของชาติ ได้แก่ ท้าวสุนารี ท้าวเทพกษัตรีและท้าวศรีสุนทร และสมเด็จพระสุริโยทัย ในบทความนี้ ณัฐนารีแสดงให้เห็นว่ากระบวนการฟื้นฟูและประกอบสร้างวีรสตรีของไทยแต่ละท่านมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับบริบทแวดล้อมของประเทศ โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่ประเทศกำลังเผชิญกับปัญหาหรือวิกฤตอย่างรุนแรง

ในส่วนสุดท้าย บทความปริทรรศน์หนังสือ เรื่อง *Cold War Monks: Buddhism and America's Secret Strategy in Southeast Asia* ของ Eugene Ford โดย วิราวรรณ นฤปิติ ไม่เพียงเป็นการกล่าวถึงเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ แต่วิราวรรณยังพยายามเชื่อมโยงประเด็นต่างๆ ที่ปรากฏในหนังสือเข้ากับข้อถกเถียงในทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ทำให้บทความปริทรรศน์นี้

ไม่ได้เป็นเพียงการสรุปและประเมินคุณค่าของหนังสือ แต่ยังเป็นข้อเสนอทางวิชาการที่น่าสนใจในตัวของมันเองด้วย

เช่นเดียวกับ วารสารประวัติศาสตร์ ธรรมศาสตร์ ฉบับก่อนๆ กองบรรณาธิการเชื่อว่าบทความต่างๆ ในวารสารฉบับนี้ จะก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนถกเถียงในแวดวงวิชาการอย่างอารยะ ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ ทำดีที่สุด กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้เขียนทุกท่านที่กรุณาส่งบทความมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ ตลอดจนท่านผู้อ่านที่ให้การสนับสนุนวารสารประวัติศาสตร์ ธรรมศาสตร์ มาโดยตลอด

ตามไท ดิลกวิทย์รัตน์